

Robert Service

ΡΩΣΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ 1900 - 1927

Το βιβλίο ►

Όταν αυτό το βιβλίο κυκλοφόρησε σε πρώτη έκδοση το 1986 είχε δύο κύριους στόχους. Οι μελέτες σχετικά με τη Ρωσική Επανάσταση ήταν κατά κάποιον τρόπο άνισες. Οι συγγραφείς είχαν εστιάσει την προσοχή τους στο έτος 1917 ενώ για τις δεκαετίες πριν και μετά την Επανάσταση έδειχναν μειωμένο ενδιαφέρον. Καλύπτοντας την περίοδο από το 1900 έως το 1927, θέλησα να δείξω ότι μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα την Επανάσταση διευρύνοντας το χρονολογικό φάσμα της έρευνας. Την περίοδο εκείνη επίσης ήταν δημοφιλές να γράφει κανείς για την πολιτική, τα οικονομικά και την κοινωνία σαν να ήταν εντελώς διαφορετικά πράγματα μεταξύ τους. Υπήρχε πιστική ανάγκη να τεθούν και πάλι τα πράγματα στην ενότητά τους. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 βεβαίως έγιναν διαθέσιμες πολλές νέες πληροφορίες στην ΕΣΣΔ, καθώς η σοβιετική κομμουνιστική ηγεσία χαλάρωσε τους περιορισμούς που είχε επιβάλει στην πρόσβαση σε γραπτές και άλλες πηγές. Η δεύτερη έκδοση του βιβλίου περιέλαβε τέτοιο υλικό· η τρίτη έκδοση έλαβε υπόψη της αρχαιάκω ευρήματα, αλλά και τον διάλογο των ιστορικών κατά τη δεκαετία του 1990. Η τέταρτη αυτή έκδοση διατηρεί το βασικό κείμενο, αναλόγως αναθεωρημένο, καθώς και την αρχική δομή και επιχειρηματολογία. Το περιεχόμενο όμως έχει τροποποιηθεί υπό το φως νέων πληροφοριών και απόψεων. Μια άλλη αλλαγή είναι η προσθήκη μιας γενικής εισαγωγής, η οποία συμπληρώνει το προοίμιο κάθε κεφαλαίου. Η Ρωσική Επανάσταση παραμένει στις αρχές του 21ου αιώνα ένα ζήτημα εξίσου επίμαχο όσο και την εποχή που συνέβη. Αυτό είναι κάτι που δεν πρόκειται να αλλάξει.

Η Ρωσική Επανάσταση πυροδότησε έναν πολιτικό σεισμό. Τον Φεβρουάριο του 1917 η μοναρχία των Ρομανόφ κλονίστηκε· τον Μάρτιο έπεσε. Αυτό και μόνο το γεγονός είχε παγκόσμια σημασία. Η Ρωσία και οι λοιποί Σύμμαχοι είχαν εμπλακεί στον Μεγάλο Πόλεμο εναντίον των Κεντρικών Δυνάμεων. Η Προσωρινή Κυβέρνηση, μια ρευστής σύνθεσης συμμαχία φιλελευθέρων και σοσιαλιστών, παραγκώνισε τον αυτοκράτορα Νικόλαο Β΄ και τους υπουργούς του, διακήρυξε καθολικά πολιτικά δικαιώματα και ανέλαβε την ευθύνη για την εθνική άμυνα. Αγνώστηκε να επιβιώσει μέσα στη σύγχυση και πολύμηνες πολιτικές συγκρούσεις. Τον Οκτώβριο υπέκυψε και την εξουσία κατέλαβαν ο Βλαδίμηρος Λένιν και οι Μπολσεβίκοι. Αυτή η δεύτερη επανάσταση είχε ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα από την πρώτη. Το κόμμα των Μπολσεβίκων πρέσβευε ένα μείγμα σοσιαλισμού πιο ριζοσπαστικό από οποιονδήποτε σοσιαλιστή υπουργό της Προσωρινής Κυβέρνησης – και γι' αυτό ακριβώς οι Μπολσεβίκοι είχαν αρχίσει επίσης να αυτοαποκαλούνται κομμουνιστές, ώστε να διακρίνονται από τους πιο επιφυλακτικούς αντιπάλους τους. Δεκαετίες κινητοποιήσεων και οργανώσεων στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική δεν είχαν αναδείξει μέχρι τότε μια κυβέρνηση αποτελούμενη αποκλειστικά από σοσιαλιστές. Οι Μπολσεβίκοι στη Ρωσία συνειδητοποίησαν πως βρέθηκαν στην πρωτοπορία των δυνάμεων του επαναστατικού μετασχηματισμού.

Αν επρόκειτο μόνο για τα γεγονότα της 25ης Οκτωβρίου στους δρόμους της Πετρούπολης, το συμβάν δεν θα άξιζε το διεθνές ενδιαφέρον. Μέσα σε λίγες εβδομάδες όμως οι μεγάλες βιομηχανικές πόλεις της πρώην Ρωσικής Αυτοκρατορίας είχαν περάσει στον έλεγχο μιας κυβέρνησης της οποίας ηγούνταν οι Μπολσεβίκοι. Εκδόθηκαν διατάγματα που ανέτρεπαν την κοινωνική τάξη. Εξαγγέλθηκε η «μετάβαση στον σοσιαλισμό» και οι Μπολσεβίκοι εγκαθίδρυσαν δικτατορία για να την πραγματοποιήσουν. Ελάχιστοι στο εξωτερικό αλλά και στη Ρωσία πίστευαν ότι θα παρέμεναν για πολύ στην κυβέρνηση. Ακόμα και οι ίδιοι οι ηγέτες των Μπολσεβίκων δεν είχαν υψηλές προσδοκίες από την επανάστασή τους, καθώς δεν περίμεναν πως θα επιβίωναν χωρίς υποστήριξη από αλλού. Ήλπιζαν να τους σώσει μια «ευρωπαϊκή σοσιαλιστική επανάσταση». Όμως, μολονότι κέρδισαν τον Εμφύλιο πόλεμο που ακολούθησε

ISBN: 978-618-5077-31-0

Αριθμός σελίδων: 245

Τιμή: 15,50

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΚΤΩ

Μάρκου Μουσούρου 23

116 36, Αθήνα

T: 210 7298252

E: info@okto.com.gr

την κατάληψη της εξουσίας εκ μέρους τους, αποδείχτηκαν ανίσχυροι να μεταλαμπαδεύσουν την επανάσταση στην υπόλοιπη Ευρώπη. Ενώ εμπέδωναν το καθεστώς τους ήταν υποχρεωμένοι να αναγνωρίσουν ταυτόχρονα ότι η ρωσική κοινωνία και η οικονομία της δεν θα μπορούσαν να μετασχηματιστούν από τη μια στιγμή στην άλλη. Περηφανεύονταν ωστόσο ότι είχαν κάνει την αρχή. Προβάλλονταν ως παράδειγμα προς μίμηση για τους απανταχού υπεραριστερούς σοσιαλιστές. Οικοδομούσαν ένα νέο είδος κοινωνίας πάνω στην πρώην αυτοκρατορία. Σε αυτούς ανήκε ο δρόμος προς μια νέα και καλύτερη νεωτερικότητα. Η «ιστορία» ήταν με το μέρος τους. Αυτός ήταν ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπιζαν οι κομμουνιστές και οι συμπαθούντες τη Ρωσική Επανάσταση και τα επιτεύγματά της [27: 28]. Ο Λένιν ήταν ο ήρωάς τους. Ακόμα και εκείνοι που έβρισκαν ελαττώματα στην κομμουνιστική θεωρία και πρακτική εξακολουθούσαν να κρίνουν την ΕΣΣΔ με τους δικούς της όρους. Έδιναν προτεραιότητα στα συλλογικά δικαιώματα έναντι του ατομικισμού και του ατομικού οικονομικού συμφέροντος. Ποια αξία είχε η πολιτική ελευθερία αν δεν διασφάλιζε την ευρεία διάθεση τροφίμων, υγειονομικής περίθαλψης, παιδείας και στέγης; Γενεές σχολιαστών, μέχρι την κατάρρευση του κομμουνισμού στην ΕΣΣΔ την περίοδο 1989-1991, επέμεναν ότι στο σοβιετικό καθεστώς άξιζε να αναγνωριστεί το ελαφρυντικό της αμφιβολίας.

Η συζήτηση συνεχίζεται. Η Ρωσική Επανάσταση υπήρξε ένα από τα γεγονότα που διαμόρφωσαν την πρόσφατη παγκόσμια ιστορία. Είχε άμεσο, έντονο αντίκτυπο που διήρκεσε μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και πέρα απ' αυτόν. Η ΕΣΣΔ, μέχρι το 1945, ήταν το μοναδικό κομμουνιστικό κράτος (με εξαίρεση τη Μογγολία όπου είχε εγκαταστήσει μια κυβέρνηση ανδρικού τύπου). Η κατάληψη της εξουσίας τον Οκτώβριο του 1917 ενθάρρυνε τη δημιουργία μαρξιστικών-λενινιστικών κομμάτων στην Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και αλλού. Η επιθυμία να εμποδιστεί η εξάπλωση του σοβιετικού κομμουνισμού επέδρασε στην εγκαθίδρυση φασιστικών και δεξιών αυταρχικών κυβερνήσεων. Η ΕΣΣΔ, παρά τις μεγάλες αντιξοότητες, νίκησε το Τρίτο Ράιχ στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο κομμουνισμός θριάμβευσε, επεκτεινόμενος ραγδαία στην Ανατολική Ευρώπη και την Κίνα, και κάλυψε τελικά το ένα τέταρτο της επιφάνειας της Γης. Τα νέα κομμουνιστικά κράτη, παρ' όλες τις εθνικές αποκλίσεις τους, μιμήθηκαν σε μεγάλο βαθμό τη σοβιετική τάξη ως προς την πολιτική, τους θεσμούς και την ιδεολογία τους. Στον Ψυχρό Πόλεμο, που άρχισε στα τέλη της δεκαετίας του 1940, δύο μεγάλοι συνασπισμοί δυνάμεων με επικεφαλής την ΕΣΣΔ και τις ΗΠΑ ήρθαν σε αντιπαράθεση. Η παγκόσμια ειρήνη απειλούνταν έως τα τέλη της δεκαετίας του 1980, όταν ο πρόεδρος Ρόναλντ Ρέιγκαν (Ronald Reagan) και ο γενικός γραμματέας Μιχαήλ Γκορμπατσόφ κατέληξαν σε συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών. Δεκαετίες ολόκληρες μέχρι τη διάλυσή της το 1991 η σοβιετική τάξη, που προέκυψε τον Οκτώβριο του 1917, επηρέασε την πολιτική σε όλες τις ηπείρους.

Ο συγγραφέας ►

Ο Robert Service είναι ομότιμος καθηγητής Ρωσικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και μέλος της Βρετανικής Ακαδημίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζουν στη ρωσική ιστορία από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα. Έχει γράψει εκτενώς για τη Ρωσία, τη Σοβιετική Ένωση τη Ρωσική Επανάσταση, καθώς και τις βιογραφίες των Λένιν, Στάλιν, Τρότσκι και Νικολάου Β'. Τα κυριότερα βιβλία του είναι τα εξής:

A History of Modern Russia: From Tsarism to the Twenty-First Century (2015).

The End of the Cold War, 1985-1991 (2015).

Spies and Commissars (2011).

Comrades: Communism: A World History (2007).

